

RĪGAS BALETA **SKOLA**

MUZIĀLĀ PAVADĪJUMA UN REPERTUĀRA IZVĒLES ĪPATNĪBAS *LIELAJAM ADAGIO* BALETA SKOLAS VECĀKAJĀS KLASĒS

METODISKAIS MATERIĀLS

AUTORES: VIOLETA KĻIMOVĪČA, LOLITA SOIFERE

2026. gads RĪGA

MUZIKĀLĀ PAVADĪJUMA UN REPERTUĀRA IZVĒLES ĪPATNĪBAS *LIELAJAM ADAGIO* BALETA SKOLAS VECĀKAJĀS KLASĒS

Klasiskās dejas apmācības sistēmā baleta skolā *Lielais Adagio* ieņem īpašu vietu. Tas ir sava veida pārbaudījums dejotāja ķermeņa kontrolei, tehniskajai sagatavotībai, koordinācijai un mākslinieciskajai izteiksmei.

Ja jaunākajās klasēs galvenais uzdevums ir apgūt līdzsvara pamatus un kustību līniju tīrību, tad vecākajās klasēs *Lielais Adagio* pārtop sarežģītā horeogrāfiskā kombinācijā, kas pēc formas jau līdzinās pilnvērtīgam skatuves numuram.

Līdz ar to mainās arī prasības muzikālajam pavadījumam: sarežģītāka kļūst ritmiskā struktūra, palielinās muzikālās formas apjoms un pieaug mākslinieciskās izteiksmības nozīme. Mūzika vairs nav tikai metriskā balsta funkcija, bet kļūst par svarīgu mācību procesa māksliniecisko komponentu.

1. LIELĀ ADAGIO IZPILDĪJUMA ĪPATNĪBAS JAUNĀKAJĀS UN VECĀKAJĀS KLASĒS

1.1. Kustību daudzums un tehniskā sarežģītība

Viena no galvenajām atšķirībām starp jaunākajām un vecākajām klasēm ir horeogrāfiskā materiāla apjoms un tehniskā sarežģītība.

Jaunākajās klasēs *Lielais Adagio* ir salīdzinoši īsa kombinācija, kas sastāv no pamata kustībām uz puantēm. Galvenā uzmanība tiek pievērsta pareizai korpusa stājai, stabilitātei un pozīciju tīrībai.

Vecākajās klasēs *Lielais Adagio* kļūst ievērojami sarežģītāks. Tas pārtop garā un tehniski bagātā kustību virknē, kurā tiek apvienoti:

- griezieni,
- līdzsvara pozas uz pirkstgaliem,
- lieli lēcieni,
- sarežģītas pārejas starp elementiem.

Tādējādi kombinācija iegūst patstāvīga baleta numura raksturu.

1.2. Balsts, līdzsvars un koordinācija

Izpildot Adagio, vecāko klašu audzēkņi ilgstoši notur līdzsvaru uz vienas kājas, kas prasa augstu fiziskās sagatavotības līmeni un precīzu ķermeņa kontroli.

Vienlaikus ievērojami sarežģītāka kļūst kustību koordinācija:

- aktīvi tiek izmantotas sarežģītas roku kustības,
- pievienojas galvas slīpumi,
- palielinās korpusa izteiksmība.

Visām galvenajām kustībām jābūt skaidri atspoguļotām muzikālajā frāzē. Mūzikai jāatspoguļo kombinācijas attīstība, dinamika un iekšējā loģika.

1.3. Izpildījuma mākslinieciskums

Ja jaunākajās klasēs galvenais uzdevums ir kustību precizitāte un līniju tīrība, tad vecākajās klasēs no audzēkņa tiek prasīta horeogrāfijas mākslinieciska izpratne.

Dejotājam jāprot **“dziedāt ar ķermeni”**, savienojot kustības vienotā muzikālā zīmējumā. Tas nozīmē:

- muzikālās frāzes izjūtu,
- spēju sadalīt kustību dinamiku,
- emocionālu izteiksmību.

2. LIELĀ ADAGIO MUZIKĀLĀ PAVADĪJUMA ĪPATNĪBAS

Arī muzikālais materiāls Adagio mainās līdz ar audzēkņu profesionālās sagatavotības pieaugumu. Tas kļūst sarežģītāks pēc struktūras, faktūras un mākslinieciskā satura.

2.1. Muzikālais izmērs un ritmiskā organizācija

Jaunākajās klasēs visbiežāk tiek izmantots **4/4** izmērs ar skaidru metrisko pulsāciju. Tas palīdz audzēkņiem vieglāk orientēties kustības sākumā un beigās.

Vecākajās klasēs biežāk sastopami **valša ritmi** — **3/4** un **6/8**. Mūzika kļūst plūstošāka un plastiskāka, kas ļauj dejotājam:

- izstiept kustību laikā,
- vienmērīgi pāriet no vienas pozas citā,
- maskēt tehniskās pārejas starp sarežģītiem elementiem.

2.2. Faktūra un muzikālā materiāla piesātinātība

Jaunāko klašu muzikālais pavadījums parasti ir vienkāršākas faktūras. Tajā ir skaidra melodija un relatīvi vienkāršs akompanements, kas atvieglo muzikālās struktūras uztveri.

Vecākajās klasēs mūzika kļūst daudz bagātīgāka. Tā prasa no audzēkņa ne tikai skaitīšanu, bet arī **elpošanu kopā ar muzikālo frāzi**, kas attīsta muzikālo izjūtu un kustības plastiku.

2.3. Emocionāli mākslinieciskais saturs

Jaunākajās klasēs mūzika galvenokārt pilda **tempa un metriskā balsta funkciju**.

Vecākajās klasēs tā iegūst pilnvērtīgu dramaturģiju. Mūzika var izteikt:

- iekšēju spriedzi,
- svinīgumu,
- prieku,
- dziļu liriku.

Šāda emocionālā piesātinātība veicina audzēkņu māksliniecisko izpildījumu.

3. MŪZIKAS IZVĒLES ĪPATNĪBAS LIELAJAM ADAGIO

Muzikālajam materiālam kursu un izlaiduma klasēs jābūt ar plašāku formu.

3.1. Muzikālā forma

Parasti kompozīcija sastāv no vairākiem posmiem:

1. **Ievads (izeja)**
2. **Mierīga, liriska daļa**
3. **Aktīva daļa**, kas bieži ietver lēcienu tehniku un parasti atrodas kompozīcijas vidusdaļā.

Šāda struktūra ļauj demonstrēt plašu kustību spektru.

3.2. Muzikālā materiāla attīstība

Adagio sākumā parasti skan plūstoša un melodiska mūzika.

Tālāk mūzika var attīstīties dinamiskāk un akcentētāk, ļaujot audzēkņiem parādīt:

- lēcienu tehniku,
- griezienus,
- sarežģītas pārejas.

Muzikālajam materiālam jābūt **intonatīvi bagātam un izteiksmīgam**. Ir svarīgi, lai galvenā tēma būtu skaista, atmiņā paliekoša un iedvesmojoša.

Aktīvā daļa var būt veidota:

- vai nu attīstot galveno tēmu,
- vai izmantojot jaunu, kontrastējošu tēmu.

3.3. Muzikālā materiāla avoti

Mūzika Lielajam Adagio var tikt ņemta no dažādiem avotiem, ne tikai no baletiem.

Bieži tiek izmantoti:

- operu ārijas,
- operu intermēdijas,
- liriskas instrumentālās miniatūras vijolei vai čellam,
- koncertu lēnās daļas,
- simfonisko darbu fragmenti.

4. KONCERTMEISTARA LOMA DARBĀ AR MUZIKĀLO MATERIĀLU

Koncertmeistara darbs baleta skolā neaprobežojas tikai ar notu teksta izpildi. Tas paredz radošu sadarbību ar pedagogu un aktīvu darbu ar muzikālo materiālu.

Strādājot pie Adagio, bieži rodas nepieciešamība:

- pievienot akcentus,
- veidot pauzes vai elpas brīžus,
- pastiprināt noteiktus muzikālos momentus,
- pievienot papildu notis vai harmoniskus elementus.

Dažkārt, gluži pretēji, nepieciešams:

- saīsināt frāzi,
- izņemt vairākus taktus,
- mainīt melodijas struktūru,
- vai pat sacerēt papildu muzikālas pārejas.

Šāda elastība ir nepieciešama, lai muzikālais pavadījums **precīzi atbilstu pedagoga veidotajam horeogrāfiskajam zīmējumam.**

SECINĀJUMI

1. Īss skaņdarbs, kas sastāv tikai no divām muzikālām frāzēm, nav piemērots Lielajam Adagio vecākajās klasēs.
2. Muzikālajam materiālam nav obligāti jābūt no baleta repertuāra — var izmantot arī citu žanru darbus.
3. Mūzikai jābūt izteiksmīgai, plūstošai un dinamiski attīstošai, veidojot noslēgtu formu (visbiežāk trīsdaļīgu) ar ievadu.
4. Koncertmeistara galvenais uzdevums ir radoši apstrādāt muzikālo materiālu, lai tas maksimāli precīzi atbilstu horeogrāfiskajai kombinācijai.